

ZOLTAI MÁRTA

AZ EURÓPAI UNIÓ, AZ EURÓPAI POLGÁR II.

Az európai egység kísérletei

avagy

a háborúkkal, karddal és kényszerű békével, államelméletekkel, utópiákkal és az eszmékkel vívott európai egységről

Mielőtt az évezred európai egységetremtő kísérleteit – vagy legalábbis a főbb meghatározóit – idősraba állítanánk, „muszáj” egy látszólag kevésbé idetartozóval rövid kitérőt tenni. A mai európaiságunkat, az európai unióságunkat meghatározó államiság szerepén néhány mondat erejéig minden bizonnyal érdekes elgondolkodni. Vajon a mai összetartozásunk miben különbözik a törzsi összetartástól, a papi, egyházi vagy királyi házak uralmától, vagy éppen egy adott vezér személyére, a parancsoltatott hűségre ípitett engedelmesség harci közösségétől, vagy a „félresikerült” orradalmak áldemokráciáitól...?

Mire is szolgál tehát az állam (a szövetségi tagállam)?

Amikor ma az Unió tagállamairól beszélünk, esetleg nemzetállamokról, vagy éppen a szupranacionális (tagállamok feletti) jogokról, kötelezettségekről, vajon elgondolkodunk-e azon, hogy a mai „szent és sérthetetlen” országhatárok a legfiatalabb „képződményei” a régóta lakott „vén” Európának? Pusztító törzselmi tornádók, forgószélként végigsöpörő háborúk sokszor és okféleképpen döntötték össze kártya-kerítésként az addig erősnek hitt birodalmi érdekeltségek mélyre ásott cölöpeit, nemzeti, nemzetiségi határokat, betemetve az addig békeséges szomzódó várakat, eltüntetve királyi családokat, megsemmisítve az időnként lázadó alattvalókat.

A ma (magyar) embere jogos büszkeséggel érezhet, ha gondolkodik állampolgársági kiváltságaiban. Sőt az európai polgárága is a koncentrikus ország-körök legkülsőbb ívéig többfajta biztonságos előnyt ad a kötelek mellé. Egy időben lehet ma eszükben és monarchiában jogai, szabad vándorlását nem akadályozza az államhatár. Bármikor szabadon átléphet „valánit”, ami, különösen Európa keleti felében a legutóbbi nemzeli idő alatt a kiváltságosok privilégiumának számított. Mert az „állam” így akarta, ma pedig az „állam” – hál’Istennek – másféleképp akarja.

Bordeau, múlt századi jeles politikatudós, találó megállapítása: az „államot még senki sem látta. ...attól létezik, hogy elondoljuk”. Ugyan vannak megfogható, tapintható megjelenítési, mint például a sorompó az országhatáron, a Miniszterelnöki hivatal, a sarki rendőr, a Nemzeti Bank elnöke, a Polgári Törvénykönyv, a gépjárművezetői jogosítvány, a Néprajzi Múzeum, az egyetemi diploma, a börtön, a vámszabad terület, a Nemzeti Színház, a közlekedési táblák stb., de a bíróságnak sem attól író, hogy talárt visel, a rendőr sem attól, hogy fegyvert hord, a diplomás sem attól ad szakmát, mert szépen kötött címeres okmány, a közlekedési tábla sem az alumíniumtól, hanem attól, hogy mind „állami”, és attól, hogy a személyeknek az „állam” d kezükbe eszközöket, és jogokat, némelyik pedig szabályrendszer szimbólumait. Mint a KRESZ például, amit megkérdőlelkezés nélkül automatikusan betart a törvénytisztelő állampolár. És persze az „állam” büntet is, ha a hatáskörön túl jogtalan

az eljárás mondjuk a rendőri intézkedésnél, vagy az okmányt hamisítják, a gépkocsit ittasan vezetik. Nagyon leegyszerűsítve tehát: az államot nem a tárgyiasítható, személyesíthető valóság adja, hanem a mögöttük jól megjeleníthető eszmei valóság, az intézményesített hatalom. Még előbbre valóbb jellemzője az egyívű tartozás legáltalánosabb kerete, a kisebb-nagyobb csoportok együttéléséből keletkező, csak annak vetületében értelmezhető szabályrendszer.

Ha elfogadjuk az állam modern kori funkcióit, akkor a külső és belső biztonság, az egyensúly megtartása a legfőbb cél. A külpolitika, a hadügy, a rendészet, a bűnüldözés, az igazságszolgáltatás, a pénzverés, az adószedés, a jogrend ismerős (tag)állami monopóliumok, s ez a mai Unióban sincs másképp. Azonban az egymáshoz való közelítés a jólétben, érdekekben, eszmékben, ideológiákban – nos ma ez Európa stabilitásának kulcsa. A szuverenitás és az Európai Unió irányadó alapelve a szubszidiaritás (=az állami funkciókat a lehető legalacsonyabb szinten célszerű ellátni, magasabb döntési – föderatív – szintre az európai integrációs logika szerint csak a „közös többszöröst” vagy pedig az „ésszerűt” érdemes vinni). Hogy merre is halad az európai érdekszövetség? Csak egy érzékletes példa: a saját pénzveretés mindig is állami monopóliumnak számított Európában, a kibocsátás és az érték feletti örökös viszont mára már közös európai kormányzati szintre került.

Ha az igaz, hogy minden államban egy történelmileg kialakult közösség szerveződik, akkor érdemes végiggondolni – elsősorban Európában – kik akarnak együtt élni, együtt, magukra nézve kötelező döntéseket hozni, kormányozni. És az államiság mögött van –e nemzet? A nemzettel kapcsolatos kérdések azért tartoznak ebbe a gondolatmenetbe, mert határozott államiság, határozott tagállamiság, alkotmányosság csak világos nemzet-tudatra épülhet. A demokratikus rend fennmaradása, az európaiság fennmaradása jelentős részben azon múlik, hogy a tagállami állampolgárok képesek-e azonosulni (függetlenül a pártvonzalmaikon túl) az újonnan kialakult nemzeti, nemzetek feletti rend egyidejűségével.

Köztársaság hívének Magyarországon sem könnyű lenni. A királyság intézményéhez még mindig boldogabb és dicsőségebb képzetek tapadnak a történelmi tudatunkban, mint például a múlt század köztársasági kísérleteihez. Az átlag magyar ember számára, az hogy köztársaságban él, ma még úgy tűnik nem jelent öntudatos „viselkedést”. Az sokkal, de sokkal nagyobb súlyú, hogy kik kormányozzák őt, meg az országot, mit adnak, mit vesznek el tőle, igazmondóak-e a választott tisztségviselők, vagy a maguk játékait az adófizető polgárokkal finanszíroztatják-e. Ha talán az államnak és az Uniónak egyszerre „politikatudatos” polgáiraivá sikerül felnőni, ha sikerül elhinni, hogy mindegyiknek részesei vagyunk, akkor a fizikai-eszmei határaink az összetartozás szimbólumát jelentik.

Európai államelméletek és utópiák

A Római Birodalom szétesése után Európában a viszonylagos egységet a középkori, pápák irányította Res Publica Christiana, a nyugati keresztény közösség, ill. a császárok által vezetett Szent Római Birodalom jelentette. A reneszánsz hozta az önálló nemzetállamok kialakításának igényét, amit a reformáció a keresztény egység megbontásával tovább erősített. A középkori Európában ugyanis a nemzetállam még utópiákban sem jelenhetett meg, miután egyházi ügyekben a pápa, a világiakéban pedig a császár mondta ki az utolsó szót. A középkori művészek ábrázolása szerint Krisztus Péter apostolnak nyújtja a Mennyrország kulcsait, a kereszt zászlaját pedig Constantinus császárnak.

A XVI. századra alakult ki először az az európai „államrendszer”, amely inkább arról szólt, hogy a néhány nagyhatalom árnyékában meghúzódva hogyan tud „megférti” a kis ország népe, meddig terjed egy uralkodó hatalma, meddig lehet a zsarnokot eltűnti, érdemes-e fellázadni ellene. A görög filozófiából jól ismert társadalmi szerződés, az uralkodó és népe közötti egyezkedés vagy a felvilágosult abszolútizmus, az uralkodók „isteni joga” javára billenthető Európa békessége? – ez a kontinensen évszázadokon át dúló háborúk és békék mindenkorai és állandó egyensúly-kérdése volt.

Niccolò Machiavelli (1469-1527) és a többiek

Tudományos alapon az európai politikai valóságot a politikai filozófia megalapítója Machiavelli vizsgálta. Szerinte a leg-tökéletesebb államforma a köztársaság, de az állam fejlődése és felvirágoztatása nem a közösség műve, hanem egy-egy nagy egyéniség, nagy vezér munkásságán múlik. Elmékedései szerint az állam jólétében az isteni gondviselésnek sem jut szerep, viszont a milieu (milió) oly mértékben hat az emberekre, hogy cselekedeteiket is ahhoz igazítják. Az állam érdeke azonos a vezető érdekével, így a politika sem nem erkölcsös, sem nem erkölcstelen, egyszerűen szükségesség, aminek egyetlen jellemzője lehet csak: a siker. A sikeresség a vezetőben testetülhet, akinek a szerencsére és a bátorságra, merészségre egyaránt szüksége van. Ezek emelik a vezetőt a többi halandó fölé, a gyengék, az ostobák, a gyávák pedig megérdemlik a sorsukat, ők az arctalan tömeg. Nekik hízlelni kell vagy megalázni őket, vagy éppen megsemmisíteni, mert kisebb sérelmekért mindig bosszúszomjasak, a nagyobbakat viszont észre sem veszik. A hatalom tudományának híres, hírhedt kézikönyvévé vált *A Fejedelem* c. műve. És így lett a politikai siker érdekében büntetlenül elkövethető ádáztság, álnokság korunkat is kísérő machiavellizmusa. Pedig a nagy olasz gondolkodó nem érdemli meg a gonoszkodás aggálytalan tudomásulvételének fémjelét, Itália nemzetállamiságát minden erejével elszántan támogatta.

A Res Publica Christiana áhított visszaállítása egyáltalán nem a szabad gondolati elmékedésből születhetett Machiavelli kortársa és barátja fejében (Francesco Guicciardini), hanem kényszerből. Erasmus „A béke panasza” című könyvében az általános védelem mellett – nem felejthető ez a török-izlám fenyegetettség korszaka – az általános békét tartotta, szerinte és a többi gondolkodó szerint is csak a béke lehet a kontinens egyensúly-tengelye. Machiavelli munkássága Luther Márton wittenbergi fellépésével is párhuzamos, avval a német nemzeti öntudatra ébredéssel, amely Róma és a latin nyelv alóli szabadságot tűzte zászlajára. Sorra születtek azok a könyvek, amelyek a

nagyhatalmak, kis államok, a hatalmi egyensúly kérdését boncolgatták. Az első szuverenitási gondolat Jean Bodin-é: szerinte egy kis állam uralkodója ugyanolyan szuverén mint a legnagyobb, tehát nincs különbség kicsi és nagy között.

Az Európai Unió történeti visszatekintésben az első integrációs jeleket Sully herceg munkásságára vezetik vissza. Maximilien de Béthune Sully (1560-1641) Grand Dessein-jében, azaz a Nagy Tervezetben valóban a keresztény közösség föderatív egyesítési tervét dologozta ki a francia királynak, IV. Henriknek. Huig van Groot holland gondolkodó csak szakszerűen toldotta meg a „nemzetek családjának” jogaival, kötelességeivel és be nem tartás esetén a döntőbíráskodással.

Comenius Johannes Amos (akinek apját amúgy Szegesnek hívták) sárospataki tartózkodása alatt írt műveivel és „Európa nem képviseli az egész emberiséget” gondolatával, és annak hangsúlyozásával, hogy Európa kizsákmányolta az egész világot, a XVII. századi gyarmatosítás elleni fellépés egyedülállója. Hogy a világ elkerülhesse a végzetesen nagy összecsapásokat, de főképpen a veszélyeztetett Európa, szerinte nemzetközi törvényszékekre van szükség. A Világosság Kollégiumára, amelyben minden Tudományos Akadémia és Kollégium részt vehetne, az egyházi személyek ökomenikus Consistorium-ára, és a béke Dicasterium-ára a világ összes államának részvételével, és Nemzetközi Bíróságra is természetesen, amely örködhethetne afölött, hogy egyik tagállam se fordulhasson a másik ellen. Javaslatában egyszerre lelhető föl a mai ENSZ, annak Tudományos és Kulturális Szervezete az UNESCO, a Biztonsági Tanács és a Hágai Bíróság előképe is.

Végül is, a felvilágosodás előestéjén még mindig az az egyensúlyteremtési szándék töltötte ki a gondolkodók idejét, elméjét, amely a béke és biztonság érdekében két lehetséges módozatot ismert csak Európában: egyfajta nemzetközi föderáció-féleségét, vagy a nemzetek feletti nemzetközi szervezetek létrehozását.

„Európa nem más, mint egy hatalmas, több kisebb népből álló nemzet”

– írta Montesquieu (1689-1755) a XVIII. sz. első harmadában. Egy nép uralma a másik felett erkölcstelen, az europeer alkata ezt meg sem engedheti magának. „Európa-nemzet” néhány nagy és sok kicsi nemzetállam nagy-nagy államrendszere. Az ÉSZ szavára apellált – akárcsak a franciául publikáló Voltaire vagy a genfi órák fia Rousseau, akinek városi önkormányzati rendszerét élénken művelik még ma is kantonok, tartományok formájában sok helyütt Európában. Az ember természeténél fogva jó és szabadnak született – vallotta, rosszra csak a civilizált társadalom, az elviselhetetlen egyenlőtlenség kényszeríti. Az utópisztikus eszméjét még ma is iskolapéldaként tanítják, *A társadalmi szerződés*, a népfelenség kinyilatkoztatása, a barbár háborúk megvetése akkor is csak papírnak íródott. Bár nem érték meg a francia forradalom hármasszöfűzését a „szabadság, egyenlőség, testvériség” véres forradalmát, a pokol tűzébe vitt felkelést, álmaikat valószínűleg nem ilyen megvalósulásban látták volna szívesen. A sokszor tempóhátrányban lévő Közép-Európába és Magyarországra is eljutott forradalmi eszmék jakobinusaira lestűjtött pallos több volt: „vérmező”. A szándék megvalósult. Az, hogy a reformkori lendületig, jó néhány évtized elfojtott nemesi megújulásig „ne történjék semmi jelentős” Európa keletebbik felén – sikerült.

A házasságok, örökségek, szövetségek, háborúk és békék mindig is nagy szerepet játszottak Európa topográfiai szabásműhelyében. A XVI. századtól két igazi nagyhatalom versengett folyamatosan egymással. A spanyol Habsburg Birodalom és Franciaország. A harmincéves háború (1618-1648) igazi nagy vesztese viszont maga Európa lett. A német-római császárság, vele együtt a spanyol-osztrák Habsburg hatalom, a ház, gyakorlatilag kiszorult a kontinens nyugati feléről, miközben Franciaország, Anglia, Svédország megerősödött. A Vesztfáliai Béke után ismét megbillent Európa egyensúlya. Montesquieu néhai nagy királya pártját fogta, XIV. Lajos, a Nap-király igenis Európa ura akart lenni. Szerencséje nem volt akkora, mint a háborúzási kedve, a nagyhatalmak megakadályozták, költségei és népének sanyarú sorsa ellenségeinek, elsősorban Angliának kedvezett. Ami neki nem sikerült, évszázad múltán Bonaparte Napóleonnak ideig-óráig igen. Nem védekezni, hanem gyorsan mozdulva támadni – újabb fajta hadviselési taktika lett Európában. Angliával ugyan Ő sem bírt, s közismert területszerzései ellenére, a korábbi, montesquieu-i véleményt – „Európában nagy birodalmak sosem maradhattak fenn hosszabb ideig. Egy nép uralma a többi fölött erkölcsi lehetetlenség: azzá teszi az európai szellemi alkata” – a kontinens igazolta.

A Bécsi Kongresszuson a győztes hatalmak létrehozták a konzervatív Szent Szövetséget, amelynek igazi célja az európai vagy liberális mozgalmak vagy forradalmak elfojtása volt. Ez természetesen a nagyhatalmak védekezési reflexére jött létre, amelyet a „Népek tavasza” végighömpölyögve Európán szét is robbantott. Amikor Világosan letette Görgey a fegyvert, akkor nyílt meg Párizsban az a békekonferencia, ahol Victor Hugo elnökölt. A béke zálogát az Európai Egyesült Államok létrejöttében látta. Természetesen, ha magán és néhány társán kívül sikerült volna meggyőzni a szabadságtól „reszkető” uralkodóházak diplomata-szolgáit, már korábban békességebb lett volna Európa.

Waterloo után fél évtizeddel Nagy Péter cár okozott gondot nyugat-európai nagyhatalmaknak gátlástalan terjeszkedéseivel. A krími háború gondozatlan sebesültjeinek szörnyűségei sarkallták Henri Dunant-t a látvány megírására. Ezáltal a genfi Nemzetközi Vöröskereszt Egyezmény elindítójává vált, ami 36 ország észvételével meg is alakult. Magyarország 1879-ben csatlakozott a szervezethez.

Az európai államok közismert nacionalizmusa egyáltalán nem jelentett akadályt akkor, ha közlekedésről, tudományos és technikai újításokról volt szó, vagy olyan tapasztalatcserékről, amely nemzetközi szervezetek létrehozásával működhetett csak jól. A nemzetközi szervezetek többnyelvűsége, toleranciája, viselkedéshelyi változásokra neveltek és előkészítették a világszervezetekbe való bekapcsolódás feltételeit. A jóslat azonban valóra vált, vagyis az, hogy Európa egy puszkaporos hordó, s csak idő kérdése mikor robban fel... A két, a kontinensről induló háború, az egész Globust mindenütt alaposan megpereszelő világegyetemével súlyos következményekkel zavarta össze a mindig is törékeny Európa patika-mérlegét.

A Népszövetség, a Nemzetek Szövetsége

Az Egyesült Államok 1917 áprilisában kapcsolódott be az első világháborúba a Szövetségesek, az Antant oldalán. Warringtonban tudtak a Szövetséges Hatalmak titkos megállapításairól, az álhítt hadiszákmány elosztásáról. Wilson amerikai

elnök eltélte a titkos diplomáciát, a nyílt egyezmények sürgetésében kifejtette: Közép-Európa balkanizálódása nem engedhető meg, és nem engedhető meg az sem, hogy gyenge kis államok halmaza maradjon Közép- és Kelet-Európában. A tiltakozása nem volt elegendő a Szövetséges Hatalmakkal szemben. Közép- és Kelet-Európát kényükre-kedvükre formázták. Elvéve a vesztesek önrendelkezési jogait, olyan határokat rajzoltak, amelyek például a magyar ajkú lakosság több mint egy harmadának idegen országot jelöltek ki lakhelyül. Wilson javaslatot tett a League of Nations-ra, a Népszövetségre vagy a Nemzetek Szövetségre, a mai ENSZ-nek felfogható szerveződésre, amely világ-szervezetként a nemzetek békéjéért s biztonságát volt hivatott szavatolni. A kiadásokat az országok által befizetett tagdíjakból fedezték, az évente tartott közgyűléseken minden ország 3-3 küldöttet vehetett. Jól működött a szervezet, a tevékenysége azonban hatástalan maradt, a világ lelkiismeretének szánt szerveződést a második világháború egyszerűen elsöpörte.

Páneurópa, az Európa-eszme megszületése

Két évvel később, mint amikor megszületett a Népszövetség, Paneuropa címmel két azonos tartalmú cikk is megjelent, az egyik Bécsben, a másik pedig Berlinben. A szerző, az akkor 28 éves Richard Coudenhove-Kalergi gróf volt. Részletesebb programja több nyelvre lefordítottatott, majd Paneuropa címmel rövidesen folyóirat is elindult németül, majd francia nyelven. 1924-ben az Paneuropai Manifestum látott napvilágot, majd pedig az első kongresszus megszervezésére is sor került, amelyen 24 országból csaknem 2000-an részt is vettek. Kalergi gróf lendülete és hite a demokratikus és egységes Európában egy új háború elkerülését szolgálta. A béke megvédése, a baloldali eszmék kordában tartása, az európai népek gazdasági, politikai összefogása, vámok megszüntetése, a közös kereskedelmi politika, a szociális egyenlőtlenségek mérséklése, a politikai nézetkülönbségek békés rendezése, az európai államhatárok jelentőségének csökkentése – joggal tartott előfutára a mai Európai Uniónak. Bécsben létrejött a Páneurópai Unió, központi tanáccsal, elnökséggel, bizottságokkal. A gróf haláláig elnök maradt. Az Anschluss után a székhely Bernbe költözött, Coudenhove-Kalergi pedig az Államokba emigrált. New Yorkban tanított az egyetemen, és létrehozta az „Amerikai Bizottságot a Szabad és Egyesült Európáért” William Fulbright szenátor elnökletével.

A második világháború után 1947 júniusában létrejött az európai Interparlamentáris Unió, ami további szélesedését jelentette a Páneurópai Mozgalomnak. A sajtó visszhangja jó volt, bár sokak utópisztikus törekvésnek tekintették. Valószínűleg azért, mert tényleges hatalom nem lelhető föl mögötte.

Jelenlegi elnöke 1972 óta Otto von Habsburg, az Európai Parlament tagja, az Európai Unió Magyarországi Parlamenti Vegyes-bizottságának alelnöke, az egyetlen Európa rendíthetetlen híve.

Az Európa Mozgalom

A szervezet hivatalos alapítási éve 1948, a célja pedig olyan európai integráció, amelyik egyszer majd az Európai Egyesült Államok létrejöttét támogathatja. Tagjai az európai országokban megalakult Nemzeti Tanácsok (ilyen hazánkban is van), a kongresszusi jelszó is ezt tükrözi: „Közös jövőnk – az egyesült Európa”. Az Európa Mozgalom Magyar Tanácsának első elnöke Antall József, az első szabadon választott miniszterelnökünk volt. A Tanács céljai elérése érdekében konferenciákat, tanács-

EURÓPAI UNIÓ

kozásokat szervez, kongresszusokat tart, bizottságokat és munkacsoportokat állít fel. A Magyar Tanácsnak rendes és pártoló tagjai vannak, például 19 magyarországi társadalmi szervezet is, amelyek a célokkal egyetértve támogatják a munkát.

Az Európa Tanács

A második világháború kettészakította Európát, a vasfüggöny a kétpólusú Európa feszültségeit elképesztő módon generálta és tartotta fenn évtizedeken keresztül. Az „Iron Curtain”, a vasfüggöny tragédiája Winston Churchill beszédeiből sohasem hiányzott. „Újra kell teremteni az Európai Családot, amennyire csak lehet, amelyben az békében, biztonságban és szabadon élhet. Egyfajta Európai Egyesült Államokat kell építeni. ... ehhez az első lépés egy Európa Tanács létrehozása.” Az Európai Mozgalm által összehívott kongresszuson Európa biztonságáról, méltóságáról, szilárdságáról tartott beszédében az önkény minden formáját visszautasítva újból szorgalmazta a szervezet létrehozását. „Tíz európai főváros a vasfüggöny mögött van, a kontinens nagy része leigázva hever, megfosztva a demokrácia adta szabadságtól, amit egyszer visszanyer, s akkor a teljes Európa képviselve lesz a Közgyűléseken.” 1949-ben Londonban megalakult az Európa Tanács, az általános hatáskörű, nemzet- és kormányközi szervezet. Az állandó székhelye Strasbourgban van, az Európa Palotában. Minden igazi demokrácia alapját képező elvnek, a szabadságnak, a törvényességnek, azok érvényesülésének őrzőjévé vált. Az európai identitás tudatosítása épp-úgy feladata, mint a gazdasági, kulturális, szociális, tudományos, emberjogi kérdésekben a közös megállapodások szorgalmazása. Bármely európai ország taggá válhat az Európa Tanácsban avval a feltétellel, hogy a jogállamiságot érvényre juttatja, a joghatóság alatt élő állampolgárainak biztosítja az emberi jogokat és természetesen az emberi szabadságot. Az alapító tíz ország mára 41 tagországos tömörülés, Magyarország 1990-ben csatlakozhatott hozzá.

Nem szabad összetéveszteni az Európa Tanácsot az Európai Unió irányító szervezetével, az Európai Tanáccsal! Igaz ugyan, hogy az Unió eddigi tagjai kivétel nélkül tagjai az Európa Tanácsnak is, azonban teljesen két különböző intézményesült szervezetről van szó.

Az Európa Tanács három fő fóruma: a Miniszteri Bizottság, a Parlamenti Közgyűlés és az Európai Helyi és Regionális Önkormányzatok Kongresszusa. Az Európa Tanács a nemzetvédelmi kérdéseken kívül minden olyan társadalmi kérdéssel foglalkozik – emberi jogok, média, szociális, gazdasági, ifjúsági, oktatási, sport, egészségügyi, önkormányzati, környezetvédelmi, regionális fejlesztési –, amely a tagállamok törvényeinek összehangolásában, a közös akarat kinyilvánításában fontos. Konzultatív statust kínál 400 nem kormányzati, civil szervezetnek, az NGO-knak, (Non-governmental organizations), így biztosítván a „köznap” ember képviselését.

Döntéshozó szerve a Miniszteri Bizottság, amely 41 tagállam külügyminisztereiből, vagy azok állandó képviselőiből áll. A Miniszteri Bizottság döntései „ajánlások”, „egyezmények” és „megállapodások” formájában kerülnek a tagállamok kormányai elé. Ilyenek például az 'Egyezmény az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről', 'Egyezmény az egyén védelméről a személyes adatok gépi feldolgozása során (Adatvédelmi Egyezmény)', 'A regionális vagy kisebbségi nyelvek Európai

Kartája', 'Egyezmény az európai vadon élő növények és állatok védelméről'.

A tanácskozó szerv a Parlamenti Közgyűlés, azaz „Európa demokratikus lelkiismerete”. A Közgyűlés 291 tagját és ugyanannyi póttagját a nemzeti parlamentek választják vagy nevezik ki. A Közgyűlésben öt politikai párt alakult, a nemzeti parlamenteknek minden politikai pártban képviseltetniük kell magukat. (A Szocialista Csoport, az Európai Néppárt Csoport, az Európai Demokrata Csoport, a Liberális, Demokrata és Reform Csoport és az Európai Egyesült Baloldal csoportja.)

Az Európa Tanács alapvető küldetése az emberi jogok védelme, a méltóságot fenyegető új veszélyek felismerése, azonosítása, tudatosítása a közvéleményben. Nagy jelentőségű vívmánya az Emberi Jogok Európai Egyezménye. Ez a nemzetközi szerződés 1953-ban lépett hatályba. A legutóbbi időkben jelentősen megnőtt a panasz-ügyek száma, amelyek szélesebb körű sérelmeket tartalmaznak. Ilyen például a testi fenyegetés, az elmebetegekkel való bánásmód helytelensége, a bebörtönzöttek jogainak sérülései, az igazság-szolgáltatáshoz való jog sérelmei – a tárgyalások tisztasága, elhúzódása, a gyermekek feletti gyámkodás, a bevándorlás, a kiutasítás, a szexuális zaklatás, a szexuális megkülönböztetés, a tulajdonjog csorbulása, a kártalanítás elmaradása ... és lehetne sorolni a köznap megkülönböztetések „végeláthatatlanságát”.

Az Európa Tanács olyan törekvések elemzésével és feltárásával is foglalkozik, amelyek nagy veszélyt jelenthetnek néhány év múlva a kontinensre. Ilyen lehet a környezeti és természeti károkozások, a televízióadások agresszivitása, a fajgyűlölet erősödése, a kábítószeres használata, a kirekesztés, nemi megkülönböztetés, a rasszizmus, a szexuális kizsákmányolás.

A Budapesti Központot a régióban először az Európa Tanács és a Magyar Országgyűlés közösen hívta életre. A Budapesti Központ az Országgyűlési Könyvtár területén önálló intézményként működik: 1055 Budapest, Kossuth tér 1-3. www.europatanacs.hu.

SZAKMAI HÍREK

MEGYEJÁRÁS A NEMZETI SZÍNHÁZBA

A fővárosi Nemzeti Színház kezdeményezésére 2003-ban Megyejárás címmel országos rendezvénysorozat indult. Havonta más-más megyék kaptak lehetőséget arra, hogy színházuk előadásait és a különböző művészeti ágak képviselőinek alkotásait bemutassák Budapesten, valamint a megyéből ez iránt érdeklődők megtekinthessék a fővárosban a Nemzeti Színház egyik repertoárdarabját.

2004. májusában Borsod-Abaúj-Zemplén megye Megyejárása került sorra. A május 15-ei szombat délutáni előadáson 400 Borsod-Abaúj-Zemplén megyei valamint 200 miskolci lakos számára nyílt lehetőség a Nemzeti Színházban Vörösmarty Mihály – Spiró György: „Czillei és a Hunyadiak” című magyar történelmi drámájának megtekintésére.

Az előadásra a Miskolc Tiszai Pályaudvartól a színházig és vissza ú. Nemzeti Különvonat indult.